ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 14ης Ιουνίου 2001 *

Στην υπόθεση C-207/00,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τις K. Banks και L. Pignataro, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από τον U. Leanza, επικουρούμενο από τον I. M. Braguglia, avvocato dello Stato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία, μη θεσπίζοντας τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αναγκαίες προκειμένου να συμμορφωθεί προς τις διατάξεις της οδηγίας 97/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1997, για την τροποποίηση της οδηγίας 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων (ΕΕ L 202, σ. 60), και, συγκεκριμένα, του άρθρου 1, σημείο 1, που τροποποιεί το άρθρο 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 3ης Οκτωβρίου 1989, για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων (ΕΕ L 298, σ. 23)· του άρθρου 1, σημείο 2, που αντικαθιστά το άρθρο 2 της οδηγίας 89/552, εξαιρουμένων των παραγράφων 3, 4, 5 και 6 αυτού· του άρθρου 1, σημείο 3, που παρεμβάλλει το άρθρο 2α στην οδηγία 89/552· του άρθρου 1, σημείο 4, που παρεμβάλλει το άρθρο 3α, παράγραφος 3, στην οδηγία 89/552· του άρθρου 1, σημείο 12, που αντικαθιστά το άρθρο 10 της οδηγίας 89/552, με εξαίρεση την παράγραφο 2 αυτού· του άρθρου 1, σημείο 14, που τροποποιεί την εισαγωγική φράση του άρθρου 12 της οδηγίας 89/552· του άρθρου 1, σημείο 15, που αντικαθιστά το άρθρο 13 της οδηγίας 89/552· και, τέλος, του άρθρου 1, σημείο 18, που προσθέτει παράγραφο 2 στο άρθρο 16 της οδηγίας 89/552, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία αυτή,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. La Pergola, πρόεδρο τμήματος, D. A. O. Edward (εισηγητή) και S. von Bahr, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: S. Alber
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 29ης Μαρτίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 25 Μαΐου 2000, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 226 ΕΚ, προσφυγή με την οποία ζητεί να αναγνωριστεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία, μη θεσπίζοντας τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αναγκαίες προκειμένου να συμμορφωθεί προς τις διατάξεις της οδηγίας 97/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1997, για την τροποποίηση της οδηγίας 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων (ΕΕ L 202, σ. 60), και, συγκεκριμένα, του άρθρου 1, σημείο 1, που τροποποιεί το άρθρο 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 3ης Οκτωβρίου 1989, για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων (ΕΕ L 298, σ. 23)· του άρθρου 1, σημείο 2, που αντικαθιστά το άρθρο 2 της οδηγίας 89/552, εξαιρουμένων των παραγράφων 3, 4, 5 και 6 αυτού· του άρθρου 1, σημείο 3, που παρεμβάλλει το άρθρο 2α στην οδηγία 89/552· του άρθρου 1, σημείο 4, που παρεμβάλλει το άρθρο 3α, παράγραφος 3, στην οδηγία 89/552· του άρθρου 1, σημείο 12, που αντικαθιστά το άρθρο 10 της οδηγίας 89/552, με εξαίρεση την παράγραφο 2 αυτού· του άρθρου 1, σημείο 14, που τροποποιεί την εισαγωγική φράση του άρθρου 12 της οδηγίας 89/552· του άρθρου 1, σημείο 15, που αντικαθιστά το άρθρο 13 της οδηγίας 89/552· και, τέλος, του άρθρου 1, σημείο 18, που προσθέτει παράγραφο 2 στο άρθρο 16 της οδηγίας 89/552, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία αυτή.

Η κοινοτική νομοθεσία

2 Η οδηγία 89/552 συνιστά το νομικό πλαίσιο της ασκήσεως ραδιοτηλεοπτικών δραστηριοτήτων στην εσωτερική αγορά.

3 Το άρθρο 26 της οδηγίας 89/552 ορίζει:

«Το αργότερο στο τέλος του πέμπτου έτους από την έκδοση της παρούσας οδηγίας και κατόπιν ανά διετία, η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και, ενδεχομένως, διατυπώνει περαιτέρω προτάσεις για την προσαρμογή της οδηγίας στις εξελίξεις του τομέα των τηλεοπτικών δραστηριοτήτων.»

4 Κατ' εφαρμογήν αυτής της διατάξεως, εκδόθηκε στις 30 Ιουνίου 1997 η οδηγία 97/36, η οποία τροποποίησε την οδηγία 89/552, διευκρινίζοντας μερικούς ορισμούς ή ορισμένες υποχρεώσεις των κρατών μελών.

5 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 97/36 προβλέπει:

«Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις προκειμένου να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία όχι αργότερα από τις 30 Δεκεμβρίου 1998. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή περί αυτού.»

6 Πιο συγκεκριμένα, με το άρθρο 1, σημεία 1 έως 4, 12, 14, 15 και 18, της οδηγίας 97/36 τροποποιήθηκαν τα άρθρα 1, 2, 10, 12, 13 και 16 της οδηγίας 89/552 και τέθηκαν στην οδηγία αυτή τα νέα άρθρα 2α και 3α.

7 Έτσι, το άρθρο 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 89/552, όπως διαμορφώθηκε με το άρθρο 1, σημείο 1, της οδηγίας 97/36, έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[...]

γ) "τηλεοπτική διαφήμιση", κάθε μορφή τηλεοπτικής ανακοίνωσης που μεταδίδεται έναντι πληρωμής ή αναλόγου ανταλλάγματος ή για λόγους αυτοπροβολής, από μια δημόσια ή ιδιωτική επιχείρηση στα πλαίσια εμπορικής, βιομηχανικής ή βιοτεχνικής δραστηριότητας ή άσκησης επαγγέλματος, με σκοπό την προώθηση της παροχής αγαθών ή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων ακινήτων, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, έναντι πληρωμής».

8 Το άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 89/552, όπως διαμορφώθηκε με το άρθρο 1, σημείο 2, της οδηγίας 97/36, ορίζει:

«1. Κάθε κράτος μέλος μεριμνά ώστε όλες οι τηλεοπτικές εκπομπές που μεταδίδονται από ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς που υπάγονται στη δικαιοδοσία του να τηρούν τους κανόνες του νομικού συστήματος το οποίο ισχύει σ' αυτό το κράτος μέλος για τις εκπομπές που απευθύνονται στο κοινό.

2. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ως ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί που υπάγονται στη δικαιοδοσία ενός κράτους μέλους νοούνται εκείνοι:

— οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι στο κράτος μέλος αυτό σύμφωνα με την παράγραφο 3,

— στους οποίους εφαρμόζεται η παράγραφος 4.»

9 Το άρθρο 2α της οδηγίας 89/552, το οποίο τέθηκε με το άρθρο 1, σημείο 3, της οδηγίας 97/36, προβλέπει:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν την ελευθερία λήψεως και δεν εμποδίζουν την αναμετάδοση στο έδαφός τους των τηλεοπτικών εκπομπών που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη, για λόγους που εμπίπτουν σε τομείς τους οποίους συντονίζει η παρούσα οδηγία.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν προσωρινά να παρεκκλίνουν από την παράγραφο 1, αν συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) η τηλεοπτική εκπομπή η προερχόμενη από άλλο κράτος μέλος παραβαίνει προφανώς, σοβαρώς και βαρέως το άρθρο 22 παράγραφοι 1 ή 2 ή/και το άρθρο 22α·

β) ο ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός παρέβη την (τις) διάταξη(-εις) του στοιχείου α' τουλάχιστον δύο φορές εντός των δώδεκα προηγούμενων μηνών·

γ) το συγκεκριμένο κράτος μέλος έχει κοινοποιήσει, γραπτώς, στον ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό και στην Επιτροπή, τις καταγγελλόμενες παραβάσεις, καθώς και τα μέτρα που σκοπεύει να λάβει σε περίπτωση νέας παράβασης·

δ) οι διαβουλεύσεις με το κράτος μέλος μετάδοσης και την Επιτροπή δεν κατέληξαν σε φιλικό διακανονισμό, εντός 15 ημερών από την κοινοποίηση που προβλέπεται στο στοιχείο γ', και η καταγγελλόμενη παράβαση εξακολουθεί.

Εντός δύο μηνών από την κοινοποίηση των μέτρων που λαμβάνει το κράτος μέλος, η Επιτροπή αποφασίζει αν τα μέτρα συμβιβάζονται προς το κοινοτικό δίκαιο. Εάν αποφασίσει ότι τα μέτρα δεν συμβιβάζονται προς το κοινοτικό δίκαιο, ζητείται από το κράτος μέλος να θέσει κατεπειγόντως τέρμα στα εν λόγω μέτρα.

3. Η παράγραφος 2 ισχύει υπό την επιφύλαξη της εφαρμογής οιασδήποτε διαδικασίας, θεραπείας ή κύρωσης για τις εν λόγω παραβάσεις εντός του κράτους μέλους στη δικαιοδοσία του οποίου υπάγεται ο σχετικός ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός.»

10 Η παράγραφος 3 του άρθρου 3α της οδηγίας 89/552, που τέθηκε με το άρθρο 1, σημείο 4, της οδηγίας 97/36, ορίζει:

«Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν με κατάλληλα μέσα, στο πλαίσιο της νομοθεσίας τους, ότι οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους δεν ασκούν

αποκλειστικά δικαιώματα τα οποία έχουν αποκτήσει μετά την ημερομηνία δημοσίευσης της παρούσας οδηγίας κατά τρόπον ώστε μια σημαντική μερίδα του κοινού σε άλλο κράτος μέλος να εμποδίζεται να παρακολουθήσει εκδηλώσεις οι οποίες έχουν καθοριστεί από το άλλο κράτος μέλος, σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, μέσω ολικής ή μερικής ζωντανής κάλυψης ή, όπου είναι αναγκαίο ή σκόπιμο για αντικειμενικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος, ολικής ή μερικής αναμεταδιδόμενης κάλυψης σε δωρεάν τηλεοπτικό πρόγραμμα όπως ορίζεται από το εν λόγω άλλο κράτος μέλος, σύμφωνα με την παράγραφο 1.»

11 Το άρθρο 10 της οδηγίας 89/552, όπως διαμορφώθηκε με το άρθρο 1, σημείο 12, της οδηγίας 97/36, ορίζει:

«1. Η τηλεοπτική διαφήμιση και η τηλεαγορά πρέπει να αναγνωρίζονται εύκολα ως τέτοιες και να διακρίνονται σαφώς από τα άλλα μέρη του προγράμματος με τη χρησιμοποίηση οπτικών ή/και ακουστικών μέσων.

2. [...]

3. Η διαφήμιση και η τηλεαγορά δεν χρησιμοποιούν τεχνικές που απευθύνονται στο υποσυνείδητο.

4. Απαγορεύεται η συγκεκαλυμμένη διαφήμιση και τηλεαγορά.»

12 Με το άρθρο 12 της οδηγίας 89/552, όπως διαμορφώθηκε με το άρθρο 1, σημείο 14, της οδηγίας 97/36, επιβάλλονται πλέον ως προς την τηλεαγορά οι ίδιοι περιορισμοί με την τηλεοπτική διαφήμιση.

13 Το άρθρο 13 της οδηγίας 89/552, όπως διαμορφώθηκε με το άρθρο 1, σημείο 15, της οδηγίας 97/36, προβλέπει:

«Απαγορεύεται κάθε μορφή τηλεοπτικής διαφήμισης και τηλεαγοράς τσιγάρων και άλλων προϊόντων καπνού.»

14 Τέλος, το άρθρο 16, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/552, όπως διαμορφώθηκε με το άρθρο 1, σημείο 18, της οδηγίας 97/36, ορίζει:

«2. Η τηλεαγορά πρέπει να πληροί τις αναφερόμενες στην παράγραφο 1 προϋποθέσεις και να μην παρακινεί τους ανηλίκους να συνάπτουν συμβάσεις πώλησης ή εκμίσθωσης αγαθών και υπηρεσιών.»

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

15 Η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη ότι η οδηγία 97/36 δεν είχε μεταφερθεί στο ιταλικό δίκαιο εμπροθέσμως, κίνησε την προβλεπομένη στο άρθρο 226, πρώτο εδάφιο, ΕΚ διαδικασία περί αναγνωρίσεως παραβάσεως. Με έγγραφο της 12ης Μαρτίου 1999, όχλησε την Ιταλική Δημοκρατία προκειμένου να της υποβάλει τις παρατηρήσεις της επί του ζητήματος.

16 Με έγγραφο της 29ης Μαρτίου 1999, η Ιταλική Κυβέρνηση διαβίβασε στην Επιτροπή το κείμενο μιας κυβερνητικής τροποποιήσεως στο σχέδιο νόμου A.S. 1138, το οποίο συζητούνταν τότε ενώπιον της Ιταλικής Γερουσίας (στο εξής: σχέδιο νόμου A.S. 1138). Κατόπιν, με έγγραφο της 14ης Ιουνίου 1999, η Ιταλική Κυβέρνηση διαβίβασε στην Επιτροπή αντίγραφο του κειμένου του decreto (διατάγματος) του Υπουργού Τηλεπικοινωνιών, της 8ης Μαρτίου 1999, με τίτλο «disciplinare per il rilascio delle concessioni per la radiodiffusione privata televisiva su frequenze terrestri, in ambito nazionale» (διάταγμα περί χορηγήσεως αδειών για ιδιωτικές τηλεοπτικές μεταδόσεις στις χερσαίες συχνότητες σε εθνικό επίπεδο) (GURI αριθ. 59, της 12ης Μαρτίου 1999), το οποίο, κατά τη γνώμη της κυβερνήσεως αυτής, μετέφερε την οδηγία 97/36 στο εθνικό της δίκαιο.

17 Η Επιτροπή, θεωρώντας ότι το διάταγμα αυτό δεν περιείχε καμία διάταξη ικανή να θεωρηθεί ότι αποσκοπεί στη θέση σε εφαρμογή της οδηγίας 97/36, απηύθυνε, στις 4 Αυγούστου 1999, αιτιολογημένη γνώμη στην Ιταλική Δημοκρατία, καλώντας τη να λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί με τη γνώμη αυτή εντός δύο μηνών από της κοινοποιήσεώς της.

18 Η Ιταλική Κυβέρνηση απάντησε στις 9 Αυγούστου 1999 στην αιτιολογημένη αυτή γνώμη, κάνοντας μνεία του από 14 Ιουνίου 1999 εγγράφου της και διαβιβάζοντας νέο αντίγραφο του κειμένου του διατάγματος της 8ης Μαρτίου 1999. Στις 22 Νοεμβρίου 1999, ο Ιταλός Υπουργός Τηλεπικοινωνιών απέστειλε επίσης στην Επιτροπή συγκεντρωτικό πίνακα του ιταλικού κανονιστικού πλαισίου σχετικά με τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας 89/552, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 97/36, στον οποίο εμφαίνονται οι διατάξεις για τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο που προβλέπει το σχέδιο νόμου A.S. 1138, το οποίο εξακολουθούσε να εξετάζεται από το Ιταλικό Κοινοβούλιο.

19 Η Επιτροπή, εκτιμώντας ότι η μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο δεν είχε ακόμη πραγματοποιηθεί, αποφάσισε να ασκήσει την παρούσα προσφυγή.

Επιχειρήματα των διαδίκων

20 Δεν αμφισβητείται ότι η Ιταλική Δημοκρατία όφειλε να λάβει, προ της 30ής Δεκεμβρίου 1998, τα αναγκαία μέτρα σε εθνικό επίπεδο προκειμένου να συμμορφωθεί προς την οδηγία 97/36 και να ενημερώσει αμέσως σχετικώς την Επιτροπή.

21 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το διάταγμα της 8ης Μαρτίου 1999 δεν περιέχει καμία διάταξη ικανή να θεωρηθεί ότι αποσκοπεί στη θέση σε εφαρμογή της οδηγίας 97/36 και ότι υπερβαίνει προδήλως, ratione materiae, το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας.

22 Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το σχέδιο νόμου A.S. 1138 προβλέπει τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο πολλών διατάξεων της οδηγίας 97/36, αλλά ότι, δεδομένου ότι το εν λόγω σχέδιο δεν έχει ψηφισθεί, δεν έχουν ακόμη μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο οι εξής διατάξεις:

— το άρθρο 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 89/552, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1, σημείο 1, της οδηγίας 97/36,

— το άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 89/552, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1, σημείο 2, της οδηγίας 97/36, καθόσον, κατά την Επιτροπή, οι λοιπές παράγραφοι μεταφέρθηκαν ορθώς στο εσωτερικό δίκαιο,

— το άρθρο 2α της οδηγίας 89/552, που τέθηκε με το άρθρο 1, σημείο 3, της οδηγίας 97/36,

— το άρθρο 3α, παράγραφος 3, της οδηγίας 89/552, που τέθηκε με το άρθρο 1, σημείο 4, της οδηγίας 97/36,

— το άρθρο 10, παράγραφοι 1, 3 και 4, της οδηγίας 89/552, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1, σημείο 12, της οδηγίας 97/36, ενώ, κατά την Επιτροπή, η παράγραφος μεταφέρθηκε ορθώς στο εσωτερικό δίκαιο,

— το άρθρο 12 της οδηγίας 89/552, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1, σημείο 14, της οδηγίας 97/36, καθόσον ρυθμίζει την τηλεαγορά,

— το άρθρο 13 της οδηγίας 89/552, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1, σημείο 15, της οδηγίας 97/36, και

— το άρθρο 16, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/552, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1, σημείο 18, της οδηγίας 97/36.

23 Η Επιτροπή, υπενθυμίζοντας τις υποχρεώσεις που υπέχουν τα κράτη μέλη από τα άρθρα 249, τρίτο εδάφιο, ΕΚ, 10 ΕΚ και 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 97/36,

ισχυρίζεται ότι η Ιταλική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις αυτές, επειδή δεν έλαβε εμπροθέσμως τα απαιτούμενα μέτρα για τη μεταφορά στο εσωτερικό της δίκαιο των ανωτέρω διατάξεων της εν λόγω οδηγίας.

24 Η Ιταλική Κυβέρνηση δεν αμφισβητεί ότι δεν μετέφερε στο εσωτερικό δίκαιο εμπροθέσμως την οδηγία 97/36. Προς υπεράσπισή της, επικαλείται το γεγονός ότι η Επιτροπή τής προσάπτει μη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο ορισμένων μόνο διατάξεων της οδηγίας 97/36, δεδομένου ότι οι υπόλοιπες διατάξεις της οδηγίας αυτής έχουν μεταφερθεί ορθώς στο εσωτερικό δίκαιο.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

25 Επιβάλλεται η υπενθύμιση ότι, κατά το άρθρο 10, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, τα κράτη μέλη λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο κατάλληλο να εξασφαλίσει την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την εν λόγω Συνθήκη ή προκύπτουν από πράξεις των οργάνων της Κοινότητας. Μεταξύ των πράξεων αυτών περιλαμβάνονται οι οδηγίες, οι οποίες, σύμφωνα με το άρθρο 249, τρίτο εδάφιο, ΕΚ, δεσμεύουν κάθε κράτος μέλος στο οποίο απευθύνονται ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Η υποχρέωση αυτή σημαίνει ότι κάθε ένα από τα κράτη προς τα οποία απευθύνεται μια οδηγία οφείλει να λάβει, στο πλαίσιο της εσωτερικής έννομης τάξεώς του, όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσει την πλήρη εφαρμογή της οδηγίας σύμφωνα με τον επιδιωκόμενο στόχο της (βλ. απόφαση της 8ης Μαρτίου 2001, C-97/00, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 2001, σ. I-2053, σκέψη 9).

26 Η Ιταλική Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι υπέβαλε στη Γερουσία τις αναγκαίες τροποποιήσεις, προκειμένου το σχέδιο νόμου A.S. 1138 να καταστεί σύμφωνο με την οδηγία 97/36, και ότι προβλέπεται η ταχεία ψήφιση του εν λόγω σχεδίου νόμου.

27 Επισημαίνεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με την κατάσταση του κράτους μέλους όπως αυτή παρουσιαζόταν κατά τη λήξη της προθεσμίας που έταξε η αιτιολογημένη γνώμη και ότι οι μεταβολές που επέρχονται στη συνέχεια δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη από το Δικαστήριο (βλ. απόφαση της 15ης Μαρτίου 2001, C-147/00, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 2001, σ. I-2387, σκέψη 26).

28 Ακόμη και στην περίπτωση που η παράβαση αίρεται μετά την πάροδο της προθεσμίας που τάσσει η αιτιολογημένη γνώμη, υπάρχει συμφέρον στη συνέχιση της δίκης προκειμένου να αναγνωριστεί η ενδεχόμενη ευθύνη του κράτους μέλους, λόγω της παραβάσεώς του, έναντι άλλων κρατών μελών, της Κοινότητας ή μεμονωμένων ατόμων (βλ., ιδίως, απόφαση της 18ης Μαρτίου 1992, C-29/90, Επιτροπή κατά Ελλάδος, Συλλογή 1992, σ. I-1971, σκέψη 12).

29 Εν προκειμένω, η αιτιολογημένη γνώμη έταξε στην Ιταλική Δημοκρατία, για να συμμορφωθεί, προθεσμία δύο μηνών από της κοινοποιήσεώς της. Δεδομένου ότι η αιτιολογημένη αυτή γνώμη κοινοποιήθηκε στις 4 Αυγούστου 1999, η προθεσμία έληξε στις 4 Οκτωβρίου 1999. Επομένως, επιβάλλεται να εκτιμηθεί αν κατά την ημερομηνία αυτή εξακολουθούσε να υφίσταται η φερόμενη παράβαση.

30 Όμως, από τον φάκελο προκύπτει σαφώς ότι το σχέδιο νόμου A.S. 1138, περιλαμβανομένων των κυβερνητικών τροποποιήσεων προκειμένου να θεσπισθούν οι διατάξεις της οδηγίας 97/36 που δεν είχαν ακόμη μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο, δεν εγκρίθηκε προ της παρελεύσεως της προθεσμίας που έταξε η αιτιολογημένη γνώμη. Όσον αφορά τις τροποποιήσεις που έχουν ενδεχομένως γίνει στην ιταλική νομοθεσία μετά την εκπνοή της εν λόγω προθεσμίας, δεν ασκούν επιρροή όσον αφορά την απόφαση σχετικά με το αντικείμενο της παρούσας προσφυγής (βλ. απόφαση της 11ης Αυγούστου 1995, C-433/93, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1995, σ. I-2303, σκέψη 15).

31 Επομένως, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι η Ιταλική Δημοκρατία, μη θεσπίζοντας εμπροθέσμως τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αναγκαίες προκειμένου να συμμορφωθεί προς τις διατάξεις των άρθρων 1, στοιχείο γ', 2, παράγραφοι 1 και 2, 2α, 3α, παράγραφος 3, και 10, παράγραφοι 1, 3 και 4, του άρθρου 12, καθόσον ρυθμίζει την τηλεαγορά, καθώς και των άρθρων 13 και 16, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/552, όπως διαμορφώθηκε με την οδηγία 97/36, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία αυτή.

Επί των δικαστικών εξόδων

32 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη της Ιταλικής Δημοκρατίας στα δικαστικά έξοδα και η Ιταλική Δημοκρατία ηττήθηκε, επιβάλλεται να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Η Ιταλική Δημοκρατία, μη θεσπίζοντας εμπροθέσμως τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αναγκαίες προκειμένου να συμ-

μορφωθεί προς τις διατάξεις των άρθρων 1, στοιχείο γ', 2, παράγραφοι 1 και 2, 2α, 3α, παράγραφος 3, και 10, παράγραφοι 1, 3 και 4, του άρθρου 12, καθόσον ρυθμίζει την τηλεαγορά, καθώς και των άρθρων 13 και 16, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 3ης Οκτωβρίου 1989, για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων, όπως διαμορφώθηκε με την οδηγία 97/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1997, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία αυτή.

2) Καταδικάζει την Ιταλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

La Pergola Edward von Bahr

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 14 Ιουνίου 2001.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του τετάρτου τμήματος

A. La Pergola